

**BELGISCHE SENAAT**

---

**ZITTING 1989-1990**

---

---

**28 JUNI 1990**

---

**Voorstel van wet houdende afschaffing van de voorafgaande machtiging die de leden van het rijkswachtpersoneel moeten vragen om in het huwelijk te treden**

(Ingediend door de heer Cerexhe c.s.)

---

**TOELICHTING**

---

Dit voorstel heeft tot doel ervoor te zorgen dat de leden van het rijkswachtpersoneel van de actieve kaders die in het huwelijk willen treden, daartoe niet langer door hun hiërarchische meerderen gemachtigd moeten worden (artikel 45 van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht).

Vanuit tuchtoogpunt zijn op de rijkswachters dezelfde regels van toepassing als op de militairen (artikel 2 van de wet van 2 december 1957).

De militairen genieten dezelfde rechten als de andere Belgen doch de wijze waarop sommige rechten worden uitgeoefend is nader bepaald in de wet van 14 januari 1975. In dit verband wordt in titel I gehandeld over sommige « onvermijdelijke beperkingen bij de uitoefening van sommige vrijheden » te wijten aan de militaire staat (memorie van toelichting bij de wet van 14 januari 1975).

Die beperkingen hebben betrekking op de vakbondsvrijheid, de politieke vrijheden, de vrijheid van vereniging enz.

**SENAT DE BELGIQUE**

---

**SESSION DE 1989-1990**

---

---

**28 JUIN 1990**

---

**Proposition de loi supprimant l'autorisation préalable au mariage des membres du personnel de la gendarmerie**

(Déposée par M. Cerexhe et consorts)

---

**DEVELOPPEMENTS**

---

La présente proposition entend mettre un terme à l'obligation qu'ont les membres du personnel de la gendarmerie des cadres actifs d'obtenir l'autorisation de leurs supérieurs hiérarchiques pour pouvoir contracter mariage (article 45 de la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des forces armées).

On sait que, du point de vue disciplinaire, les gendarmes sont soumis aux mêmes règles que les militaires (article 2 de la loi du 2 décembre 1957).

Les militaires jouissent de tous les droits dont jouissent les citoyens belges, mais la manière dont certains de ces droits sont exercés est modalisée dans la loi du 14 janvier 1975. A cet égard, la loi traite dans son titre premier de certaines « inévitables restrictions à l'exercice de certaines libertés, dues à l'état de militaire » (exposé des motifs de la loi du 14 janvier 1975).

Ces restrictions sont relatives aux droits syndicaux, aux libertés politiques, à la liberté d'association, etc.

Op het gebied van de burgerlijke rechten van de militairen wordt in de wet van 14 januari 1975 bepaald dat een voorafgaande machtiging om in het huwelijk te treden — een overblijfsel van het Napoleontisch regime — niet langer vereist is (artikel 49, § 1). Die machtiging wordt echter gehandhaafd voor de leden van de Rijkswacht (artikel 45) daar « de bijzondere opdrachten opgelegd aan de leden van de Rijkswacht, evenals de nauwe betrekkingen die dit personeel geroepen is met de bevolking te onderhouden, vereisen dat de echtgenote een achtbaarheid geniet die niet kan worden aangevochten » (Gedr. St. Kamer, 1971-1972, 373 - nr. 1, p. 10).

Het koninklijk besluit van 31 augustus 1976 regelt de wijze waarop de machtiging wordt verleend. De echtgenoot moet van onberispelijk gedrag zijn (artikel 2), wat moet blijken uit een onderzoek ingesteld door de rijkswachtverheid die ten opzichte van belanghebbende de bevoegdheden van korpscommandant uitoefent.

Die voorafgaande machtiging tot het huwelijk die vereist is voor rijkswachters en die slechts zes maanden geldig is doch kan worden hernieuwd, is in meer dan een opzicht vatbaar voor kritiek.

I. Vanuit juridisch oogpunt brengt artikel 45 van de wet van 1975 de fundamentele rechten in gevaar die worden gewaarborgd door het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950.

a) Artikel 8.1.: « Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn gezinsleven, ... ».

De voorafgaande machtiging tot het huwelijk is een inmenging in het privé-leven van de personeelsleden van de rijkswacht en het onderzoek dat de rijkswachtverheid moet instellen om de achtbaarheid van de toekomstige echtgenoot te beoordelen is een schending van het recht op een privé-leven van die echtgenoot. Artikel 8.2. van het Verdrag voorziet evenwel in afwijkingen van de regel dat het privé-leven en het gezinsleven moeten worden geëerbiedigd (afwijkingen die noodzakelijk zijn met het oog op 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, de bescherming van de openbare orde, het voorkomen van strafbare feiten, ...).

Die afwijkingen kunnen echter in dit geval de inmenging in het privé-leven van de rijkswachters niet rechtvaardigen. Indien men er immers van uitgaat dat de voorafgaande machtiging tot het huwelijk tot doel heeft de openbare veiligheid te waarborgen, is het onbegrijpelijk waarom enkel de rijkswachters gemachtigd moeten worden om in het huwelijk te treden; in dat geval zou die machtiging ook moeten gelden voor politiemensen, douanepersoneel en militairen.

Quant aux droits civils des militaires, la loi du 14 janvier 1975 a mis un terme à l'autorisation préalable au mariage, vestige du régime napoléonien (article 49, § 1<sup>er</sup>). Elle a cependant maintenu cette autorisation pour le mariage du personnel de la gendarmerie (article 45), dans la mesure où « les missions particulières imposées aux membres de la gendarmerie ainsi que les contacts étroits que ce personnel est appelé à avoir avec la population exigent que l'épouse présente une honorabilité qui ne puisse être mise en cause » (Doc. Parl. Chambre, 1971-1972, 373 - n° 1, p. 10).

L'arrêté royal du 31 août 1976 règle les modalités de l'autorisation. Le conjoint doit être d'une conduite irréprochable (art. 2), laquelle est établie suite à une enquête menée par « l'autorité de gendarmerie » qui exerce les attributions de chef de corps à l'égard de l'intéressé.

Cette autorisation préalable requise pour le mariage des gendarmes, qui n'est valable que pour six mois, mais est renouvelable, est critiquable à plus d'un titre.

I. D'un point de vue juridique, la disposition de l'article 45 de la loi de 1975 met en péril les droits fondamentaux garantis par les articles 8 et 12 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales du 4 novembre 1950.

a) Article 8.1.: « Toute personne a droit au respect de sa vie privée et familiale ... ».

L'autorisation préalable au mariage constitue une ingérence dans la vie privée des membres du personnel de la gendarmerie, et l'enquête menée par l'autorité de la gendarmerie pour juger de la respectabilité du futur conjoint est attentatoire à la vie privée de celui-ci. Certes, l'article 8.2. de la Convention autorise des dérogations au respect de la vie privée et familiale (dérogations nécessaires à la sécurité nationale, à la sûreté publique, à la défense de l'ordre, à la prévention d'infractions pénales, ...).

Mais ces dérogations ne peuvent justifier en l'occurrence l'atteinte à la vie privée des gendarmes. En effet, si par exemple, l'on considère que l'autorisation préalable au mariage vise à protéger la sûreté publique, on ne pourrait comprendre pourquoi seuls les gendarmes doivent être autorisés à contracter mariage; il faudrait en outre imposer cette autorisation aux policiers, aux douaniers, aux militaires.

b) Artikel 12: « Mannen en vrouwen van huwbare leeftijd hebben het recht te huwen en een gezin te stichten volgens de nationale wetten welke de uitoefening van dit recht beheersen ». Uit die bepaling kan worden afgeleid dat de uitoefening van het recht een huwelijk aan te gaan door de nationale wetten kan worden geregeld. Artikel 45 van de wet van 1975 vormt evenwel een probleem; door een voorafgaande machtiging op te leggen regelt het immers niet zozeer de uitoefening van het recht, als wel het bestaan ervan. Daarenboven laat artikel 45 het aan de Koning over om de nadere regels te bepalen voor de voorafgaande machtiging. Dit gebeurt niet op grond van objectieve criteria zoals dat het geval is voor de traditionele regelgeving inzake het oude recht tot huwen (*cf.* de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het huwelijk van minderjarigen, het huwelijk tussen bloedverwanten enz.) maar op grond van een administratief onderzoek waarbij aan de hiërarchische overheid een discretionaire bevoegdheid wordt toegekend.

II. Vanuit praktisch oogpunt is voorafgaande machtiging eveneens vatbaar voor kritiek. Reeds tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 14 januari 1975, werd de bepaling in artikel 45 door sommigen afgewezen omdat ze nutteloos krenkend was.

Het is helemaal niet zeker dat het systeem van de voorafgaande machtiging doeltreffend is. Artikel 45 beoogt geenszins het geval waarin een rijkswachter en een niet-eerbaar persoon samenleven (integendeel dit artikel bevordert het concubinaat). Het houdt alleen rekening met het geval van de rijkswachters waarbij de andere ambtenaren die een nauw contact met de bevolking hebben (politiemensen enz.) worden vergeten; wat gebeurt er tenslotte met de echtgenoot die op de dag van het huwelijk eerbaar is, maar naderhand niet meer?

Moet men de absurde logica van artikel 45 door trekken en de rijkswachter tot echtscheiding dwingen (Gedr. St. Kamer, 1971-1972, 373 - nr. 5, blz. 11)?

Daar deze belemmering van de vrije huwelijkskeuze totaal ondoeltreffend is en getuigt van onwetendheid inzake de meest elementaire rechten van de burger, moet de dringende opheffing van die regel geëist worden en moet de waardigheid en de verantwoordelijkheidszin van de leden van de rijkswacht hersteld worden.

\*  
\* \*

b) Article 12: « A partir de l'âge nubile, l'homme et la femme ont le droit de se marier et de fonder une famille selon les lois nationales régissant l'exercice de ce droit ». Au vu de cette disposition, l'exercice du droit au mariage peut être réglementé par les lois nationales. L'article 45 de la loi de 1975 est cependant problématique, dès lors qu'en imposant une autorisation préalable obligatoire, il réglemente moins l'exercice du droit que son existence même. De plus, l'article 45 laisse au Roi le soin de modaliser l'autorisation préalable, ce qui se fait, non sur base de critères objectifs, comme c'est le cas pour les réglementations traditionnelles de l'ancien droit au mariage (*cf.* les dispositions du Code civil relatives au mariage des mineurs, au mariage consanguin, etc.), mais sur la base d'une enquête administrative, laissant à l'autorité hiérarchique un pouvoir discrétionnaire.

II. D'un point de vue pratique, l'autorisation préalable est également critiquable. Déjà, lors des travaux préparatoires de la loi du 14 janvier 1975, la disposition de l'article 45 fut combattue par certains pour être inutilement vexatoire.

D'autre part, la raison d'être de cette disposition n'est absolument pas garantie par le système de l'autorisation préalable: l'article 45 ne rencontre pas l'hypothèse du concubinage entre le gendarme et une personne non respectable (au contraire, cet article favorise le concubinage); il n'envisage que le cas des gendarmes et ignore les autres fonctionnaires en contact étroit avec la population (policiers, etc.); enfin, qu'en est-il du conjoint qui, respectable au jour de son mariage, viendrait à perdre sa respectabilité par la suite?

Y aurait-il lieu de suivre la logique absurde de l'article 45 et de contraindre le gendarme à divorcer (Doc. Parl. Chambre, 1971-1972, 373 - n° 5, p. 11)?

Une telle inefficacité, doublée d'une telle ignorance des droits les plus élémentaires du citoyen, réclame d'urgence la suppression de cette entrave à la liberté du mariage et le rétablissement de la dignité et de la responsabilité des membres de la gendarmerie.

E. CEREXHE.

\*  
\* \*

**VOORSTEL VAN WET**

---

**Enig artikel**

Artikel 45 van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht wordt opgeheven.

**PROPOSITION DE LOI**

---

**Article unique**

L'article 45 de la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des forces armées est abrogé.

E. CEREXHE.  
F. ERDMAN.  
R. LALLEMAND.  
G. FLAGOTHIER.  
A. ARTS.  
R. HENRION.